

Інтеграційні процеси бізнесу, науки та освіти в Україні проявляються в рамках формальних та неформальних структур. Але ці прояви потребують удосконалення та розвитку з урахуванням глобальних викликів, а також відповідної державної підтримки.

Адже відомо, що загальна ефективність інноваційного процесу в державі визначається напрямами та структурою взаємодії його учасників. Інтеграція бізнесу, науки й освіти є важливим фактором розвитку всього суспільства. Можна сформулювати перелік магістральних тенденцій, що значно гальмують зростання вартості компаній унаслідок недостатнього використання ефекту інтеграції в науку й освіту: нерозвинутість перевірених світовим досвідом форм інтеграції науки й бізнесу (зокрема, у сфері венчурного підприємництва); руйнування традиційних інституцій трансферу нових знань у виробництво; непродумана лібералізація діяльності освітніх організацій в умовах ринку; низька мотивація освітніх установ до підвищення якості підготовки випускників; нерозуміння менеджментом багатьох компаній ролі й значення науки та освіти в процесі вартісного керування тощо. Процеси розвитку основних складових національної інноваційної системи – освіти, науки й бізнесу – стримуються через їх дезінтегрованість й автономізованість один від одного. У цьому контексті доцільно усунути дисфункції інституту пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, про що багато говорять учені й практики, змінити принципи відбору пріоритетів інноваційної діяльності – з хронічного недофінансування широкого кола проектів до дійсно пріоритетного розвитку й популяризації обмеженої кількості «проривних» мегапроектів. Це дасть змогу науці, освіті й бізнесу сформулювати спільні напрями взаємодії.

У цьому контексті основними функціональними частинами інноваційної системи виступають системи науки, освіти й бізнесу, а специфіка їх структур та функціональних якостей є ключовим аспектом, що визначає спектр можливих шляхів розвитку в умовах постіндустріалізму. Формування інноваційної системи відбувається, зокрема, як становлення організаційних форм взаємодії агентів, що є носіями компетенцій, необхідних в інноваційному процесі.

Наука й бізнес є провідними складовими інноваційної системи, що безпосередньо беруть участь у процесі виробництва та комерціалізації інновацій і знань, що уможливорює використання інтелектуального ресурсу як чинника економічного розвитку (на макрорівні) та зростання вартості бізнесу (на мікрорівні).

<...> На сьогодні важливим завданням науково-технічної політики є подолання дезінтегрованості науки й реального виробництва. Державна політика має спрямовуватися на створення відтворювальних механізмів наукового пошуку, виходячи з конкретних запитів практики. Ефективними інструментами трансформації наукових результатів у реальні продукти визнані інноваційні структури (інноваційні компанії, бізнес-інкубатори, інноваційні кластери тощо), які здатні поєднати науково-дослідні організації (або їх підрозділи) та конкретні структури виробничої сфери. У результаті виробнича сфера отримує доступ до сучасних знань, а наукові заклади – до матеріальних ресурсів і розширення програм наукового пошуку.

<...> Нині, зазначають фахівці, створюються умови для взаємовигідних інвестиційних відносин бізнесових структур та наукових установ. Зокрема, новаторами тут стали потужні фінансово-промислові групи, що здійснюють акціонування наукових установ. Першим прикладом такого співробітництва є структура, утворена ВАТ ім. Антонова, ЗАТ «Харківський авіазавод», ВАТ «Мотор-Січ» і Національним авіакосмічним університетом «Харківський авіаційний інститут». Можна також згадати досвід співробітництва підприємств та наукових установ у сфері металургії в Дніпропетровську, а також взаємодію харківських машинобудівних підприємств і Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Порівняно з новою організаційною формою інтеграції науки та бізнесу, що виникає в умовах розуміння необхідності забезпечення постійної інноваційної діяльності, є венчурне підприємництво. Венчурні компанії нині мають перспективи швидкого зростання за рахунок реалізації інноваційної ідеї щодо новаторської комбінації ресурсів, насамперед інтелектуальних. Місією таких компаній є продуктивна діяльність з комерціалізації та використання новацій із застосуванням оригінальних інструментів фінансування. Перевага віддається малим формам підприємництва з огляду на необхідність здійснення швидкої оцінки ідеї та прогнозування перспектив її комерціалізації.

Особливими формами інтеграції бізнесу та науки є технопарки й технополіси (техногради). Нині в Україні функціонують кілька таких структур: «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», Інститут зварювання ім. Є. О. Патона, інститут монокристалів, «Вуглемаш», «Київська політехніка», Інститут технічної теплофізики, «Укрінфотех», «Інтелектуальні інформаційні технології» та ін. За підрахунками експертів, технопарки виробляють 11 % інноваційної

продукції країни, що дає підставу говорити про успішність такого інституту в розвитку інноваційної економіки, однак вони не відіграють провідної ролі у формуванні сучасної панівної (з урахуванням глобальних викликів) ідеології економічної поведінки. Відповідно, вартість таких компаній є невисокою (порівняно з аналогічними показниками зарубіжних компаній). Для українських технопарків характерна вузька спеціалізація, що є цілком природним на ранніх стадіях розвитку інституту, коли структури взаємодії та інтеграції лише формуються, причому в умовах загострення кризових явищ. Як наслідок залишаються вельми сумнівними можливості залучення ресурсів (фінансових та інтелектуальних) для здійснення стратегічних проектів. До того ж технопарки не відчувають підтримки з боку держави.

<...> В ідеалі технопаркова структура має втілювати специфічне організаційне рішення, яким передбачено обов'язкову державну або іншу централізовану підтримку. Насамперед слід подбати про чітке виділення цільових ринків (пошук потенційних замовників, споживачів), на задоволення потреб яких буде спрямовано діяльність такої структури, врахування кращого зарубіжного досвіду функціонування технопарків, для чого доцільно розробити відповідні програми навчання фахівців.

Активізувати процес інтеграції бізнесу й науки мають структурні підрозділи (наукові центри) НАН України в регіонах, оскільки саме вони наближені до конкретних структур й установ, обізнані з їхніми проблемами та можливостями і можуть, за певної організаційної підтримки, налагодити співпрацю з урахуванням конкретних особливостей розвитку. До цієї роботи доцільно залучати потенціал регіональних відділень УСПП та інших громадських об'єднань підприємців (*Напрошвілі С. Ефективна інтеграція бізнесу, науки й освіти як умова зростання вартості компаній у постіндустріальній економіці // Проблеми науки. – 2012. – № 1. – С. 3–4).*